

**Metodický materiál pro sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného
na děti**

Verze pro připomínkové řízení

Obsah:

I.	Geneze materiálu	str. 3
II.	Právní úprava o určování výše výživného v České republice	str. 4
III.	Závěry pracovní skupiny pro sjednocení rozhodovací praxe soudů	str. 6
IV.	Východiska pro vytvoření tabulky pro určování výše výživného v ČR	str. 7
V.	Postup soudu při použití tabulky	str. 12
VI.	Závěr	str. 13
	<i>Příloha č. 1</i>	<i>str. 14</i>
	<i>Právní úprava stanovení výživného v Rakousku</i>	
	<i>Příloha č. 2</i>	<i>str. 18</i>
	<i>Právní úprava stanovení výživného v Německu</i>	

I. Geneze materiálu

V České republice dlouhodobě panuje problém rozdílného určování výše výživného v podobných případech. Tato otázka byla projednávána již na vládní úrovni, kdy vláda **usnesením vlády č. 1451 ze dne 19. listopadu 2008 schválila "Soubor proročinných opatření - proročinný balíček"**, v němž je mimo jiné Ministerstvu spravedlnosti stanovena povinnost přijmout přesná pravidla pro rozhodování soudu o stanovení výživného na nezletilé děti, která zaručí všem dětem zabezpečení všech jejich odůvodněných potřeb.

Rozdíly v rozhodovací praxi soudů o výši výživného dokazuje také šetření provedené mezi soudci s opatrovnickou agendou na začátku roku 2010 v Kroměříži. Vyměřené výživné se podle tohoto průzkumu někdy liší i v řádu dvojnásobku v obdobných případech podle toho, který soudce rozhodoval.

Ministerstvo spravedlnosti se rozhodlo změnit rozdílnou praxi při rozhodování o výši výživného a přispět k jejímu sjednocení.

Před zahájením prací na metodickém materiálu Ministerstvo spravedlnosti oslovilo všechny krajské soudy se žádostí o spolupráci, konkrétně o zaslání informace, jakým způsobem stanovují výši výživného dítěte poskytovaného rodičem, případně o poskytnutí pomůcek, které jsou na jejich pracovišti v souvislosti touto problematikou používány či konkrétních judikátů, při jejichž tvorbě byly uvedené informace či pomůcky použity.

V rámci prací na sjednocujících pravidlech Ministerstvo spravedlnosti se obrátilo také na Nejvyšší soud se žádostí o vydání sjednocujícího stanoviska v této otázce. Nejvyšší soud však s odůvodněním, že problém sjednocení výživného není otázkou právní, ale skutkovou, a tu stanoviskem vyřešit nelze, sjednocující stanovisko odmítl vydat.

Ministerstvo spravedlnosti se rovněž inspirovalo úpravou zahraničních států, konkrétně rakouskou a německou. Dále byla zohledněna současná praxe českých soudů nebo Zpráva o výzkumu výživného nezletilců z roku 1969 vypracovaná Právníkem ústavem ministerstva spravedlnosti v Praze ve spolupráci s Ústavem státu a práva ČSAV. Mezi další důležité zdroje patřily také odborné články a komentáře (JUDr. Hany Nové, prof. Milany Hrušákové), a informace získané na základě konzultací s německým soudcem Dr. Pavlem Springerem a Zemským soudem ve Vídni, zejména Dr. Henrichem Stumvollem, soudcem pro civilní věci.

Samotný metodický materiál byl připravován v rámci pracovní skupiny při Ministerstvu spravedlnosti a konzultován s představiteli Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) v části popisující statistická data dokládající průměrné výdaje na spotřebu dětí v ČR.

II. Právní úprava o určování výše výživného v České republice

Základní pravidlo pro určování výše výživného v rámci právního řádu ČR je stanoveno v § 85 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“). Rodiče mají podle tohoto ustanovení přispívat na výživu svých dětí podle jejich schopností, možností a majetkových poměrů. Dětem mají být uspokojovány jejich odůvodněné potřeby. Ustanovení § 85 odst. 2 zákona o rodině stanoví, že se děti mají podílet na životní úrovni svých rodičů.

Text ustanovení § 85 a 96 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině:

Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí

§ 85

- (1) *Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se živit.*
(2) *Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů.*
(3) *Při určení rozsahu jejich vyživovací povinnosti přihlíží se k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Žijí-li rodiče spolu, přihlédně se i k péči rodičů o společnou domácnost.*

§ 96

- (1) *Při určení výživného přihlédně soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.*
(2) *Výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy.*

Soud při vyměřování výše výživného posuzuje:

- na straně povinného možnosti a schopnosti a majetkové poměry:

Při stanovování rozsahu vyživovací povinnosti se vychází především z možností a schopností rodičů. Možnosti jsou chápány jako objektivní kategorie, schopnosti jako subjektivní kategorie. Konkrétně je nutné zohlednit věk, zdravotní stav, vzdělání (R 27/1980), manuální zručnost, pracovní návyky a pracovní zkušenosti (R 5/1969), flexibilitu, adaptabilitu, sociální (ne)zralost povinného rodiče, dále např. nepříznivou situaci na trhu práce, vysokou nezaměstnanost v regionu apod.

Při posuzování majetkových poměrů povinného soudce přihlíží k celkové hodnotě jeho movitého a nemovitého majetku. Jmění povinného se může skládat z majetkových podstat, výnosů z nich, akcií, nemovitostí, z movitých věcí pak mohou majetek povinného tvořit zejména luxusní auta, sportovní vybavení apod.¹ Informace o těchto skutečnostech soud zjišťuje např. z výpisu z katastru nemovitostí, z obchodního rejstříku, z údajů účetní uzávěrky pokud je rodič OSVČ nebo na základě znaleckých posudků.

¹ Hrušáková, M. Zákon o rodině, Zákon o registrovaném partnerství, komentář. 4. vydání, 2009, C H Beck, Praha s. 398.

Podle § 96 odst. 1 zákona o rodině soud zkoumá také potenciální příjmy a majetek na straně osoby povinného rodiče. Zjistí-li soud, že rodič změnil dosavadní zaměstnání za méně výhodné, zkoumá pečlivě, zda se tak stalo z důležitého důvodu, např. ze zdravotních důvodů, z důvodů odchodu rodiče z funkce, pro jejíž výkon nemá kvalifikaci, z důvodů organizačních změn, z důvodu změny bydliště. (III.ÚS 511/05) Pro své rozhodnutí soud též získává informace od místního úřadu práce o počtu volných pracovních míst pro povinného rodiče s ohledem na jeho schopnosti plynoucí zejména ze získané kvalifikace, dovedností i praxe, a také o průměrné mzdě v oboru činnosti povinného rodiče, je-li vyšší než skutečný příjem.

Vzhledem k tomu, že v České republice není výživné konstruováno jako spotřební nárok a dítě se podílí na životní úrovni obou rodičů, má proto právo na výživné zaručující mu nikoli pouze uspokojení jeho potřeb ale výživné zajišťující mu životní úroveň, jakou mají jeho rodiče.

- životní úroveň rodičů:

Životní úroveň rodičů má být podle rozhodnutí Ústavního soudu (I. ÚS 527/06) posuzována fakticky: „pokud přítel rodiče s ním žije ve společné domácnosti a podílí se na uspokojování potřeb rodiny, mohla by taková blíže specifikovaná částka nalézat odraz i v poměrech rodiče, kterému bylo nezletilé dítě svěřeno do výchovy, a tím i v poměrech nezletilého dítěte. Jedná se tedy o otázku životní úrovně rodiče a nezletilého dítěte, která je ze své podstaty založena na fakticitě, nikoli na „pouhé“ právní stránce, tj. na tom, zda se jedná či nejedná o osobu dle zákona o rodině k vyživovací povinnosti povinnou.“

- odůvodněné potřeby oprávněného dítěte:

Na straně oprávněného dítěte soudce při vyměření výživného hodnotí odůvodněné potřeby dítěte. Výživné má uhrazovat nejenom náklady na jeho výživu v užším slova smyslu, ale rovněž jeho ostatní hmotné potřeby a jeho kulturní potřeby.

Při zkoumání potřeb oprávněného dítěte je nutné vzít do úvahy nejen potřeby obvyklé, pravidelně se vyskytující, ale i potřeby vyskytující se jen někdy, např. v době letních prázdnin. Tzn. účelem výživného je uhrazování nejen průběžně se vyskytujících (běžných) potřeb dítěte, ale všech potřeb prospěšných pro jeho všestranný vývoj, tedy i potřeb vyskytujících se nepravidelně za delší období (např. potřeby na prázdninový pobyt dítěte), popřípadě potřeb zcela nahodilých (srov. R 5/1991, KS v Hradci Králové, 13 Co 588/1994).

III. Závěry pracovní skupiny pro sjednocení rozhodovací praxe soudů

Na vypracování nových pravidel pro určování výživného se výrazně podílela pracovní skupina, která byla založena na základě rozhodnutí ministryně spravedlnosti na přelomu roku 2009 a 2010. Účastníky pracovní skupiny jsou vedle zástupců Ministerstva spravedlnosti prof. Milana Hrušáková, děkanka právnické fakulty v Olomouci, JUDr. Hana Nová, předsedkyně senátu obvodního soudu pro Prahu 8, JUDr. Tomáš Lichovník, prezident Soudcovské unie, JUDr. Naděžda Břeská, ředitelka legislativního odboru Ministerstva práce a sociálních věcí, Ing. Zuzana Baudyšová, ředitelka nadace Naše dítě.

Tato skupina definovala základní závěry pro sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na děti:

1. Česká republika se bude inspirovat určováním výživného v Rakousku. Stejně jako v Rakousku je i v České republice dán soudci široký prostor při úvaze o výši výživného v konkrétním případě vzhledem k obecnému zákonnému ustanovení. **Je zde proto prostor pro vytvoření tabulek jako pomocného soudcovského materiálu.** Vedle toho obě země mají podobnou daňovou zátěž příjmů, což je důležité při určování výše příjmů povinného. Na rozdíl od rakouské tabulky nebudou v české tabulce stanoveny pevné procentuální částky, ale rozmezí procentuálních dílů z příjmu povinného pro určení výše výživného, a to z toho důvodu, aby byl dán širší prostor pro úvahu soudce. Dalším důvodem pro toto řešení je neexistence praxe českých soudů s používáním takové tabulky.
2. **Nebudou stanoveny minimální ani maximální částky výživného.** Dítě se podílí na vysoké i nízké životní úrovni obou rodičů, chrání se tím rovněž povinní rodiče s velmi nízkým příjmem.
3. Bylo by vhodné připustit možnost dovolání ve věcech výživného a zřídit **specializované senáty na krajských soudech.**

IV. Východiska pro vytvoření tabulky pro určování výše výživného v ČR

Výsledkem práce pracovní skupiny, ve spolupráci s ČSÚ, je tabulka pro určování výše výživného na děti. Tabulka vychází z podobného materiálu, který je používán při rozhodování o výživném soudy v Rakousku. Stejně jako v Rakousku se navrhuje, aby tabulka v České republice měla pro soudce nezávazný charakter.

Tabulka určuje procentuální rozmezí v závislosti na věku dítěte, která umožňují soudcům zohlednit konkrétní okolnosti daného případu rozhodování o výživném. Při určování procentuálních rozmezí se vycházelo z průměrných přímých vydání na spotřebu dítěte v České republice.

	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 – 5 let	11 – 15 %
2.	6 – 9 let	13 – 17 %
3.	10 – 14 let	15 – 19 %
4.	15 – 17 let	16 – 22 %
5.	18 a více let	19 – 25 %

Ministerstvo spravedlnosti použilo jednoduchý a prakticky vhodný způsob – poměrovou metodou každoročně aktualizovat výsledky z roku 2003 prostřednictvím dat statistiky rodinných účtů a dále na základě kvalifikovaných odhadů dospět k údajům, které zohledňují aktuální situaci ve výdajích domácností na děti. Obdobný postup (vytvoření analogické tabulky) byl totiž zvolen i v Rakousku, kde analýza nákladů na děti byla provedena dokonce již v roce 1964 a od té doby je dosud stále upravována na základě údajů ze statistiky rodinných účtů a judikatury soudů.

Při vytváření české tabulky bylo postupováno stejně jako v Rakousku ze **statistiky vydání na spotřebu dětí, která byla upravena o statistiky rodinných účtů.**² Analýza výdajů na spotřebu dětí se neprovádí pravidelně, proto se v České republice vychází z nejčerstvějšího šetření ČSÚ - „Náklady na výchovu a výživu dětí“ (NVVD). Jeho účelem bylo zjištění údajů o vydáních na děti v různých typech domácností, o průměrných peněžních výdajích na děti specifikovaných dle jejich věku, pohlaví a typu domácnosti, ve které žijí. Podobně zaměřené šetření proběhlo na území České republiky ještě v roce 1988.

Analýza provedená v roce 2003 byla svým rozsahem a typem zjišťovaných údajů jedinečná. Získaná data zahrnují údaje o 1906 domácnostech, kde 715 z těchto domácností se zúčastnilo speciální části šetření zaměřené na přímou spotřebu potravin a nápojů jednotlivých členů domácnosti. Provedení

² Statistika rodinných účtů (SRÚ) poskytuje informace o hospodaření domácností včetně změn ve struktuře jejich spotřeby. ČSÚ toto šetření provádí kontinuálně a publikuje pravidelně - poslední známá data jsou za rok 2008, data za rok 2009 budou k dispozici v červnu 2010.

šetření „Náklady na výchovu a výživu dětí“ bylo obtížné nejen z důvodů finančního a kapacitního zajištění, ale rovněž z hlediska ochoty sledovaných rodin detailně zachycovat údaje o jejich spotřebě. **V současné době lepší statistický zdroj dat o nákladech na výchovu a výživu dětí v domácnostech neexistuje.**

Srovnání roku 2003 a 2008

Oprávněnost použití dat z roku 2003 se opírá o fakt, že navzdory odlišnému cenovému vývoji (měřeno indexem 2008/2003 v různých výdajových skupinách, např. u vzdělání činí index 114,3, u zdraví 158,0, u stravování a ubytování 125,0, u potravin 117,6) se struktura vydání v mezidobí nijak výrazně nezměnila, jak ukazují výsledky šetření statistiky rodinných účtů.

Porovnáním údajů z obou sledovaných let vychází najevo, že vzrostly především podíly vydání na dopravu, pošty a telekomunikace či na zdraví a ostatní osobní potřeby. Vydání související se zdravím mají výrazný dopad na vydání týkající se menších dětí. Důležitou roli však hraje především relativně vyvážený vývoj ve výdajových skupinách z hlediska charakteru přímých resp. společných vydání.

Aktualizace údajů z roku 2003 proběhla na základě:

- ❖ srovnání struktury spotřeby domácností (tabulka č. 1),
- ❖ srovnání průměrného spotřebního vydání na osobu a dítě (tabulka č. 2),
- ❖ srovnání domácností podle ekonomicky aktivních členů (tabulka č. 3).

Tabulka č. 1 – srovnání struktury spotřebních vydání

Spotřební vydání (v %)	NVVD 2003	SRÚ 2003	SRÚ 2008
Potraviny a nealkoholické nápoje	19,9	20,1	19,1
Bydlení	17,2	17,4	16,6
Doprava	11,8	12,1	13,1
Rekreace a kultura	11,8	11,6	11,1
Stravování a ubytování	6,3	6,3	6,2
Odívání a obuv	7,0	6,9	6,0
Zdraví	1,5	1,5	2,1
Bytové vybavení	6,3	6,3	6,7
Pošty a telekomunikace	4,5	4,4	4,8
Alkohol a tabák	2,5	2,4	2,2
Vzdělání	1,0	1,0	1,1
Ostatní osobní potřeby	10,2	10,0	11,0

Tabulka č. 2 – průměrná spotřební vydání na osobu/dítě v roce 2003 a 2008

	NVVD 2003	SRÚ 2008
Spotřební vydání/osoba	76 349 Kč/rok	97 961 Kč/rok
Přímá vydání na dítě	40 617 Kč/rok	52 114 Kč/rok *)

*) $40\ 617 \cdot 97\ 961 / 76\ 349$

Podle tohoto přepočtu tvořily průměrné přímé měsíční výdaje na dítě v roce 2008 zhruba 4 – 5 tis. Kč.

Tabulka č. 3 – složení domácností podle ekonomicky aktivních členů domácnosti

Složení domácností	NVVD 2003 (domácnosti s 1 až 3 dětmi)	SRÚ 2003 (zaměstnanci s dětmi)	SRÚ 2008 (zaměstnanci s dětmi)	SRÚ 2008 (domácnosti s dětmi)
Průměrný počet:				
- členů domácnosti	3,50	3,54	3,50	3,49
- pracujících členů	1,63	1,60	1,59	1,50
- nezaopatřených dětí	1,60	1,67	1,64	1,62

Dalším důležitým ukazatelem je složení domácností – především průměrný počet členů, počet pracujících členů a počet nezaopatřených dětí. I v tomto případě jsou údaje z let 2003 a 2008 velmi podobné.

Použité údaje z analýzy Náklady na výchovu a výživu dětí:

Při stanovování procentuálních rozmezí pro určování výše výživného byly použity přímé výdaje na spotřebu dětí.

Přímé výdaje slouží na uspokojování individuálních potřeb konkrétního dítěte. Mezi taková vydání se řadí nákupy potravin a nealkoholických nápojů, oblečení, obuvi, sportovního vybavení, výdaje na vzdělání, zdravotní péči apod. Vedle přímých vydání existují rovněž společné výdaje domácností, na jejichž spotřebě se podílí všichni členové domácnosti, tj. dospělí i děti (výdaje za bydlení, provoz domácnosti atd.)

Výpočet procentuálních rozmezí proběhl na základě:

- ❖ průměrných přímých výdajů na spotřebu dětí dle počtu dětí v domácnosti (tabulka č. 4),
- ❖ průměrných přímých výdajů na spotřebu dětí v závislosti na věku dítěte (tabulka č. 5),
- ❖ průměrného počtu ekonomicky aktivních osob v domácnosti dle statistiky rodinných účtů v roce 2008 (tabulka č. 3).

Tabulka č. 4 – průměrná vydání na dítě dle počtu dětí v domácnosti

Přímá vydání na dítě (z průměrů v Kč za rok)	40 617/ 158 083 Kč	cca 25 %
1 dítě	47 171/ 145 617 Kč	cca 32 %
2 děti	38 981/ 167 330 Kč	cca 23 % (46 % na 2 děti)
3 děti	33 109/ 179 698 Kč	cca 18 % (54 % na 3 děti)

Tabulka č. 5 – průměrná vydání dle věku dítěte

0 – 5 let	6 – 9 let	10 – 14 let	15 – 17 let	18 + roků
27 638 Kč	33 065 Kč	40 529 Kč	50 308 Kč	57 616 Kč
cca 68 %*	cca 81 %*	cca 100 %*	cca 124 %*	cca 142 %*

* z průměrných výdajů 40 617 Kč

Stanovení procentuálních rozmezí

Při výpočtu rozmezí procentuálních dílů z příjmu povinného zohlednilo Ministerstvo spravedlnosti průměrný počet ekonomicky aktivních osob v jedné domácnosti a jeho pokles (z 1,63 v roce 2003 na 1,50 v roce 2008), průměrné spotřební výdaje na dítě (25 %) a rozdílné výdaje na dítě v závislosti na jeho věku podle tabulky č. 5. Výsledné rozmezí pak bylo stanoveno odečtením a přičtením 2 procentních bodů k takto vypočtenému výsledku.

Příklad pro věkovou kategorii 10 – 14 let:

$$\frac{25:1,5 \times 100\%}{100} = 16,7\%$$

100

konečné procentuální rozmezí 15 – 19 %

Dále byla procentuální rozmezí upravena následovně:

1. u dětí prvních dvou věkových skupin byly zohledněny vyšší výdaje na zdravotní péči, které od roku 2003 výrazně stoupají, a to posunutím o 2 %,
2. u dětí nad 15 let byla zohledněna možnost jejich samostatného výdělku a dále hranice vydání na dítě, uvedená v tabulce č. 4, kdy s větším počtem dětí nestoupá spotřeba lineárně (u tří dětí by hranice výživného byla 75 % = 3 * 25 %), ale pouze poměrně. Proto byla spodní hranice rozmezí u dětí nad 15 let rozšířena o další 2 % dolů, ale je přibližně zachována hranice 54 % výdajů rodiny představující průměrná přímá vydání na 3 děti v rodině (viz tabulka č. 4). Dalším důvodem pro širší procentuální rozmezí u dětí nad 15 let je větší rozmanitost potřeb dětí v tomto věku. Stejně tak bylo postupováno v případě dětí ve věku 18 let a výše.

V. Postup soudu při použití tabulky

Tabulka slouží soudům pouze jako vodítko při rozhodování o výši výživného a soudce bude nadále i při použití tabulky rozhodovat dle platných ustanovení zákona o rodině, jak je uvedeno v kapitole II. Tato zákonná ustanovení poskytují soudci dostatečný prostor pro jejich aplikaci jak při běžných situacích tak i ve zcela neobvyklých případech vyskytujících se při vyměřování výše výživného.

Jak ukazuje dosavadní rozhodovací praxe soudů v těchto věcech, výše vyměřeného výživného se výrazně liší i v běžných případech určování výživného, proto cílem tabulky s procentuálními rozmezími je pomoci sjednotit způsob rozhodování o výživném v těchto nejčastěji se vyskytujících situacích. Na tyto případy je tabulka především navržena.

Výživné v netypických případech by mělo být i nadále vyměřováno hlavně podle ustanovení zákona o rodině a případné použití této tabulky by měl soud v těchto situacích pečlivě zvážit. Mezi takové situace se řadí např. velký počet vyživovacích povinností povinného nebo nestandardně nízký či vysoký příjem povinného rodiče.

Při použití tabulky soud vybere podle věku dítěte příslušné rozmezí procentuálních dílů. Konečný procentuální díl pak určuje zejména na základě následujících aspektů pro konkrétní situaci vyměřování výše výživného:

- právo dítěte podílet se na životní úrovni svých rodičů; toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte,
- nadstandardní odůvodněné potřeby dítěte,
- další vyživovací povinnosti povinného,
- zvláštní odůvodněné potřeby povinného,
- manžel, manželka bez vlastního příjmu či s částečným příjmem,
- vlastní příjem oprávněného dítěte.

V případech vyšších zdravotních výdajů na potřeby dítěte by se soud při úvaze o výši výživného měl pohybovat u horní hranice procentuálního rozmezí. Při rozhodování soudu o další nové vyživovací povinnosti soudce bere v úvahu již existující vyživovací povinnosti a v tomto případě by se měl soud pohybovat u dolní hranice procentuálního rozmezí.

VI. Závěr

Cílem materiálu je přispět ke sjednocení rozhodovací praxe soudů při vyměřování výše výživného za použití statistických dat týkajících se průměrné spotřeby dětí v České republice. Výhody navrhovaného řešení jsou spatřovány zejména:

- v právní jistotě účastníků a ve stejném přístupu soudu ve stejných případech,
- v předvídatelnosti rozhodování soudů,
- v nenáročném výpočtu přibližné výše výživného pro všechny zúčastněné,
- v možnosti každoroční aktualizace procentuálních rozmezí na základě vývoje statistik spotřeby domácností z dat ČSÚ.

Je však nutné připomenout, že tabulka s uvedenými údaji musí být vždy aplikována spolu s právními předpisy, a že slouží pouze jako podkladový materiál pro rozhodování soudce. Přesto dle našeho názoru a pozitivních ohlasů odborné veřejnosti přispěje k sjednocení stávajících praxe, přičemž předpokládáme, že v rámci vyhodnocení zkušeností s tímto novým přístupem k problematice stanovování výše výživného budou navrženy další opatření vedoucí k posílení právní jistoty účastníků a především dětí. Již v průběhu hledání řešení této problematiky byly otevřeny některé další otázky spojené s institutem výživného, a to zejména

- a) problematika určení a zjištění výše příjmu pro stanovení výživného především u osob samostatně výdělečně činných,
- b) vyhýbání se placení výživného a vymáhání dlužného výživného výkonem rozhodnutí či exekucí

s tím, že Ministerstvo spravedlnosti předpokládá, že tyto a některé související otázky budou v dalším období řešeny ve spolupráci s předními odborníky na tuto problematiku.

Příloha č. 1

Právní úprava stanovení výživného v Rakousku

Výživné je v Rakousku upraveno § 140 ABGB, podle tohoto ustanovení mají rodiče zajistit uspokojení potřeb dítěte podle jeho schopností, talentu, zájmů a možností k rozvoji, a to s ohledem na své životní poměry a poměrně podle svých schopností.

Judikatura rakouských soudů v průběhu času vytvořila systém určování výše výživného, kdy vychází z rozhodování soudů o výživném, a dále z analýzy nákladů na dítě (první statistické šetření proběhlo v roce 1964 pro děti z úplných rodin) zpracované rakouským centrálním statistickým úřadem. Tato analýza je rakouskými soudci upravována na základě statistik růstu indexů spotřebních cen. O tabulkách rozhoduje Landesgericht (zemský soud) ve Vídni. Tabulky jsou pro soudce nezávazné, slouží mu jako podklad pro rozhodnutí.

Analýza nákladů dítěte provedená rakouským centrálním statistickým úřadem umožňuje soudům při rozhodování o výživném stanovit průměrné náklady na dítě (neohlíží se na konkrétní poměry dítěte, o němž rozhodují). Tato myšlenka má potom odraz ve stanovení částek obvyklého výživného. Za nemravné je zpravidla považováno v Rakousku výživné, které tvoří 2,5 – 3 násobek obvyklého výživného (ani to ale nebrání soudci o takovém výživném rozhodnout vzhledem k nezávaznému charakteru tabulek).

Judikaturou je v Rakousku zdůrazňováno, že i přes existenci tabulek, musí být výživné vyměřováno a nikoliv vypočítáváno. Stejně jako v Čechách platí v Rakousku použití výkonnostní zásady povinného rodiče, rovněž je brán v potaz jeho potenciální, nikoli reálný příjem a dále judikatura zdůrazňuje dvoustranné posouzení potřeb se zajištěním důstojných životních podmínek pro povinného rodiče.

Z hlediska oprávněného dítěte:

1. jsou posuzovány výdaje na potřeby *průměrného dítěte* – na základě analýzy centrálního statistického úřadu se hodnotí výdaje na dítě a index životních nákladů (viz tabulka obvyklých částek),

Tyto částky obnášejí pro rok 2009/2010:

0-3 roky	177,- €
3-6 let	226,- €
6-10 let	291,- €
10-15 let	334,- €
15-19 let	392,- €
od 19 let.....	492,- €

2. je posuzován *konkrétní případ dítěte*, jeho individuální potřeby (zdravotní stav, osobnosti struktura) a dále jsou hodnoceny životní poměry jeho rodičů.

Z hlediska povinného rodiče jsou posuzovány:

1. *čisté příjmy rodiče,*

Do celkového příjmu povinného rodiče se započtou příjmy ze samostatné či závislé činnosti, příjmy z přesčasů, dávky, které povinný pobírá (nesmí být určeny na uhrazení konkrétní přímé potřeby), spropitné, prémie, vrácení daňového přeplatku, odstupné rozpočítané na měsíce, na který nahrazují příjem, atd.

K celkovému čistému příjmu se dochází zdaněním upraveného celkového hrubého příjmu. Hrubý příjem je ponížen o odvody na dávky sociálního zabezpečení, 13. a 14. plat, platby za členství v komoře, výdaje na reklamu a další zvláštní výdaje určené krytí nákladů spojených se zaměstnáním či se zdravotními výdaji.

2. *důstojné životní podmínky povinného rodiče,*

3. *tzv. existenční minimum*

Je podle judikatury Nejvyššího soudu takové minimum, které povinnému zajistí udržení svých duševních a fyzických sil (650 EUR na povinného za měsíc – judikát JBI 2004/734).

Výpočet měsíční částky výživného v Rakousku - 2009/2010 *

Věk dítěte	Procentní sazba**	Obvyklá částka	Limitní sazba***
0 - 3 let	16	€ 177	€ 354
3 - 6 let	16	€ 226	€ 452
6 - 10 let	18	€ 291	€ 582
10 -15 let	20	€ 334	€ 835
15 - 19 let	22	€ 392	€ 980
od 19 let	22	€ 492	€ 1.230

* Přizpůsobuje se vždy k 1. červenci každého roku

** % z čistého příjmu pro jedno dítě bez sourozenců

*** 2 násobek (do 10 let) příp. 2,5 násobek obvyklé částky

Pokud je více oprávněných, zkrátí se procentní sazba pro sourozence v závislosti na věku dítěte, a sice o 1% pro každé další dítě do 10 let, o 2% pro každé další dítě nad 10 let a pro manžele / manželku bez vlastního příjmu až o 3% na jedno dítě.

Vzorový výpočet výživného s poměrným snížením výživného – Rakousko

- soud vyměřuje výživné pro 11leté dítě
- otec – čistý měsíční příjem 1200 EUR, má další vyživovací povinnosti na 3 děti (5, 7 a 9 let)

1) Výpočet bez ohledu na existenční minimum

Výživné pro 11leté dítě:

$$20 \% - 3 \% = 17 \%$$
$$0,17 * 1200 = 204 \text{ EUR}$$

Výživné pro 7 a 9letého sourozence:

$$18 \% - 4 \% = 14 \%$$
$$0,14 * 1200 = 168 \text{ EUR}$$

Výživné pro 5letého sourozence

$$16 \% - 4 \% = 12 \%$$
$$0,12 * 1200 = 144 \text{ EUR}$$

Celkové výživné

$$204 + 168 + 168 + 144 = 684 \text{ EUR}$$

2) Zachování minima 651 EUR

$$1200 - 651 = 549 \text{ EUR}$$

Mezi děti je možné poměrně rozdělit pouze částku 549 EUR:

549 EUR tvoří 0,8 z původní částky 684 EUR, proto se výše výživného sníží poměrně.

3) Poměrné snížení výživného

Výživné pro 11leté dítě:

$$0,8 * 204 = 164 \text{ EUR}$$

Výživné pro 7 a 9letého sourozence:

$$0,8 * 168 = 134,5 \text{ EUR}$$

Výživné pro 5letého sourozence

$$0,8 * 144 = 116 \text{ EUR}$$

Celkové výživné:

$$164 + 134,5 + 134,5 + 116 = 549 \text{ EUR}$$

Příloha č. 2

Právní úprava stanovení výživného v Německu

Právní úprava Německa počítá s tzv. Düsseldorfskou tabulkou, která slouží k výpočtu výživného na dítě a vychází z modelu rodiny se dvěma dětmi (do r. 2009 se tabulka vztahovala na tři oprávněné). Vypracovává ji Vrchní zemský soud v Düsseldorfu a zpravidla ji aktualizuje každé dva roky v závislosti na změně výše příjmů. Tabulka není právně závazná, fakticky podle ní však soudy při stanovení výše výživného postupují.

Aktuální Düsseldorfská tabulka platí od 1.1.2010 a byla zpracována v závislosti na zvýšení částky existenčního minima zákonem o zrychlení růstu (Wachstumsbeschleunigungsgesetz) na začátku roku 2010, aniž to bylo původně plánováno, neboť k pravidelné úpravě tabulky mělo dojít až na přelomu let 2010 / 2011. Kromě toho se orientační částky výživného výrazně zvýšily již v důsledku novelizace úpravy výživného s účinností od 1.1.2008. Odkaz na stránky týkající se reformy:

Výše výživného závisí na příjmu povinného, počtu oprávněných a jejich věku. Pokud je čistý měsíční příjem povinného vyšší než 5.100 EUR měsíčně, Düsseldorfská tabulka se nepoužije a výživné se vypočítává pouze na základě konkrétních okolností.

Orientační částky výživného jsou již součtem výživného pro dvě děti.

Čistý příjem povinného v EUR	Věk dítěte částky v EUR				Procentní sazba	Orientační částka výživného v EUR
	0-5	6-11	12-17	od 18		
1. do 1.500 EUR	317	364	426	488	100	770 / 900
2. 1.501 - 1.900	333	383	448	513	105	1.000
3. 1.901 - 2.300	349	401	469	537	110	1.100
4. 2.301 - 2.700	365	419	490	562	115	1.200
5. 2.701 - 3.100	381	437	512	586	120	1.300
6. 3.101 - 3.500	406	466	546	625	128	1.400
7. 3.501 - 3.900	432	496	580	664	136	1.500
8. 3.901 - 4.300	457	525	614	703	144	1.600
9. 4.301 - 4.700	482	554	648	742	152	1.700
10. 4.701 - 5.100	508	583	682	781	160	1.800

Jednoduchý příklad výpočtu výše výživného:

Otec, jehož čistý měsíční příjem je 1.600 EUR, má platit výživné na jedno šestileté dítě, které žije se svojí matkou. Od čistého měsíčního příjmu otce se nejprve odečtou tzv. výdaje spojené s prací (berufsbedingte Aufwendungen), za něž se obvykle považuje 5% čistého měsíčního příjmu (nejméně ovšem 50 EUR, nejvýše 150 EUR měsíčně). Po odečtení těchto výdajů, tj. 80 EUR, zbude 1.520 EUR

a povinný se dostane do druhé příjmové skupiny (1.501 EUR - 1.900 EUR). Podle věku dítěte se použije okénko tabulky pro 6-11 let, tj. 383 EUR. Následně se odečte polovina přídatku na dítě (Kindergeld), tj. 92 EUR, samozřejmě za předpokladu, že matka tuto sociální dávku pobírá. Výsledkem je výživné ve výši 291 EUR měsíčně.

V následující tabulce je aktuální výše přídatku na dítě. (Přídavek na dítě byl pro všechny kategorie zvýšen od 1.1.2010 o 20 EUR.)

Počet dětí	Přídavek na dítě v r. 2010
1 dítě	184 EUR
2 děti	184 EUR
3 děti	190 EUR
4 děti a více	215 EUR